

صلى الله عليه وسلم

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهرا است

دانشگاه الزهرا(س)

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان:

تحلیل استنادی منابع و مآخذ پایان نامه های کارشناسی ارشد رشته های

علوم انسانی دانشگاه یزد طی سال های ۱۳۸۴-۱۳۸۹

استاد راهنما:

دکتر رویا برادر

دانشجو:

اعظم کریمی زارچی

مهرماه ۱۳۹۱

تقدیم به مادر نازنینم

دریای بیکران محبت و ایثار کسی که ذره ذره شمع وجودش عشق در جانم نشئه گرفت

تا برویم و برویایم

او که خداوند بهشت را در قلب پر محبتش و با جانش روح در تنم دمید.

و

به روح پاک پدرم

که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم

او که قامت استوارش به زیر بار محبت خمید و وجودش به من توان زیستن داد.

و

تقدیم به همسر مهربانم

که با حدیث عشق به جانم شعله خاموش ناشدنی افکند و با صبر و صفا و ایثار همراه همیشه

لحظه‌هایم است

تا فردایم را بهتر از دیروز بسازم....

سپاسگزاری

پروردگارم را می‌ستایم که اگر رحمت او نبود این پژوهش آغاز و انجالی نداشت اکنون که این رساله به لطف او پایان یافته وظیفه شاگردی خود می‌دانم که از تمام عزیزانی که مرا در این پژوهش یاری داده‌اند قدردانی نمایم.

بدینوسیله مراتب احترام و سپاس خود را از زحمات و راهنمایی‌های ارزنده سرکار خانم دکتر رویا برادر به عنون استاد راهنما تقدیم می‌دارم. سپاس ویژه خود را به سرکار خانم دکتر زویا آقام مشاور مهربانم که با دلسوزی‌ها و نکته‌سنجی‌های عالمانه خود در به سامان رسیدن این پژوهش یاری نمود تقدیم می‌کنم.

همچنین به پاس زحمات بی‌دریغ خانواده‌ام در فراهم ساختن موجبات تحصیلم، بویژه مادرم که مظهر لطف الهی است و همسر مهربانم که یاریگر و مشوق من در نوشتن این رساله بوده سپاسگزاری نموده، از خداوند متعال حسن عاقبت را برای آن‌ها خواستارم و امیدوارم یارای جبران زحمات این دو عزیز را داشته باشم.

و در پایان از زحمات تمامی کسانی که مرا در طول زندگی یاری نموده‌اند و از هم نشینی با آنها بهره برده‌ام تشکر نموده و از خدای متعال سربلندی و موفقیت را برایشان خواستارم.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد انجام گرفته است تا با نتایج حاصل بتوان به تصمیم‌گیری در زمینه مجموعه سازی، وجین منابع، انتخاب بهترین منابع و سرویس دهی در بخش‌های مختلف کمک نمود. روش: پژوهش حاضر با روش تحلیل استنادی که یکی از فنون کتابسنجی است انجام پذیرفته است. جامعه مورد مطالعه ۲۳۳۹۵ استناد موجود در ۲۷۷ پایان‌نامه رشته‌های علوم انسانی است که طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴ به دانشگاه یزد ارایه شده است. برای تنظیم و توصیف داده‌ها از نرم افزار Excel استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان داد که کتاب‌ها و نشریات به ترتیب با کسب ۶۶/۵۸٪ و ۲۳/۷۰٪ مورد استناد در جایگاه پر استنادترین منابع قرار دارند. میانگین تعداد استناد برای هر یک از پایان‌نامه‌ها برابر با ۹۶/۸۰٪ استناد می‌باشد. منابع تألیف شده بیش از سایر منابع برای تدوین و نگارش پایان‌نامه‌ها مورد استناد قرار گرفته‌اند. از نظر وضعیت زبانی، منابع فارسی با ۷۸/۷۸٪ مورد استناد زبان غالب منابع مورد استناد بوده است. میانگین نیم عمر نشریات مورد استناد ۷/۹۱ سال و این مقدار برای کتاب‌ها برابر با ۱۲/۳ سال است. مجلات دنیای سخن، تدبیر، مجله شهرداری‌ها، تحقیقات جغرافیایی، نامه علوم اجتماعی و International Electronic Journal of Elementary Education , Journal of socio economic ,The journal of finance , Management decision برخی از مجلات هسته در رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد می‌باشد. سیروس شمیسا، محمود درویش، علی اکبر سیف، عادل آذر، بهلول علیجانی، کمال امیدوار و محسن ثلاثی برخی از پر استنادترین نویسندگان می‌باشند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که دانشجویان استفاده چشمگیری از تألیفات اعضای هیأت علمی دانشگاه خود نداشته‌اند البته این نتیجه در رشته‌های مختلف متفاوت است.

نتیجه‌گیری: تحلیل استنادی مبنایی برای ارزیابی موارد مختلفی چون مجلات هسته و نیم عمر منابع می‌باشد و از نتایج به دست آمده می‌توان در مجموعه سازی کتابخانه دانشگاه یزد استفاده نمود.

کلید واژه‌ها: تحلیل استنادی، دانشگاه یزد، رشته‌های علوم انسانی، کتابسنجی،

مجلات هسته، نیم عمر

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
	فصل اول: معرفی پژوهش
۲	۱-۱. مقدمه
۴	۲-۱. بیان مساله
۵	۳-۱. اهمیت و ضرورت پژوهش
۶	۴-۱. اهداف پژوهش
۶	۲-۴-۱. هدف کلی
۶	۲-۴-۱. هدف‌های جزئی
۸	۵-۱. پرسش‌های پژوهش
۹	۶-۱. تعاریف مفهومی و عملیاتی
	فصل دوم مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۳	۱-۲. مقدمه
۱۴	۲-۲. مبانی نظری پژوهش
۱۴	۱-۲-۲. کتابسنجی
۱۴	۱-۲-۲. تعاریف کتابسنجی
۱۷	۲-۲-۲. تاریخچه کتابسنجی
۱۸	۳-۲-۲. اهداف کتابسنجی
۱۹	۴-۲-۲. دامنه کتابسنجی
۲۰	۵-۲-۲. کاربرد کتابسنجی
۲۲	۶-۲-۲. روش‌های مورد استفاده در کتابسنجی
۲۳	۲-۲-۲. کلیاتی در مورد استناد و تحلیل استنادی

۲۳	۱-۲-۲-۲. تعریف استناد
۲۴	۲-۲-۲-۲. تاریخچه استناد
۲۵	۳-۲-۲-۲. دلایل استناد
۲۶	۴-۲-۲-۲. تحلیل استنادی
۲۷	۵-۲-۲-۲. تعریف تحلیل استنادی
۲۹	۶-۲-۲-۲. تاریخچه تحلیل استنادی
۳۰	۷-۲-۲-۲. انواع تحلیل استنادی
۳۳	۸-۲-۲-۲. کاربردهای تحلیل استنادی
۳۴	۳-۲. پیشینه پژوهش
۳۴	۱-۳-۲. پیشینه پژوهش در ایران
۴۱	۲-۳-۲. پیشینه پژوهش در خارج از کشور
۴۷	۴-۳. جمع بندی و استنتاج از مرور نوشته‌ها
	فصل سوم: روش شناسی پژوهش
۴۹	۱-۳. مقدمه
۴۹	۲-۳. روش پژوهش
۴۹	۳-۳. جامعه پژوهش
۵۲	۴-۳. شیوه گردآوری داده‌ها
۵۲	۵-۳. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۸	۶-۳. محدودیت‌های پژوهش
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۶۰	۱-۴. مقدمه
۶۰	۲-۴. توصیف جامعه پژوهش

- ۳-۴. پاسخ به سؤالات پژوهش
- ۶۱
- ۴-۳-۱. پرسش اول: میانگین تعداد استناد در هریک از پایان نامه‌ها به تفکیک رشته تحصیلی چقدر است؟
- ۶۳ ۴-۳-۲. پرسش دوم: توزیع فراوانی انواع منابع در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته-های علوم انسانی دانشگاه یزد چگونه است؟
- ۷۲ ۴-۳-۳. پرسش سوم: چه تعداد از منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها تالیف و چه تعداد از منابع ترجمه شده می‌باشند؟
- ۷۶ ۴-۳-۴. پرسش چهارم: پراکندگی زبانی منابع مورد استناد در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد کدام است؟
- ۸۰ ۴-۳-۵. پرسش پنجم پژوهش: نیم‌عمر کتاب‌ها و نشریات مورد استفاده در پایان-
- ۸۰ ۴-۳-۱. نیم‌عمر نشریات
- ۸۵ ۴-۳-۲. نیم‌عمر کتاب‌ها
- ۹۰ ۴-۳-۶. پرسش ششم پژوهش: مجلات هسته در هر یک از رشته‌های علوم انسانی
- ۹۱ ۴-۳-۱. محاسبه مجلات هسته در رشته زبان و ادبیات فارسی
- ۹۳ ۴-۳-۲. محاسبه مجلات هسته در رشته زبان و ادبیات عرب
- ۹۴ ۴-۳-۳. محاسبه مجلات هسته در رشته روانشناسی
- ۹۷ ۴-۳-۴. محاسبه مجلات هسته در رشته علوم سیاسی
- ۹۹ ۴-۳-۵. محاسبه مجلات هسته در رشته مدیریت صنعتی
- ۱۰۳ ۴-۳-۶. محاسبه مجلات هسته در رشته مدیریت بازرگانی
- ۱۰۷ ۴-۳-۷. محاسبه مجلات هسته در رشته مدیریت اجرایی
- ۱۱۰ ۴-۳-۸. محاسبه مجلات هسته در رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش فقه و
- ۱۱۱ ۴-۳-۹. محاسبه مجلات هسته در رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآن
- ۱۱۱ ۴-۳-۱۰. محاسبه مجلات هسته در رشته جغرافیا گرایش برنامه ریزی شهری
- ۱۱۳ ۴-۳-۱۱. محاسبه مجلات هسته در رشته جغرافیای طبیعی گرایش اقلیم شناسی در
- ۱۱۷ ۴-۳-۱۲. محاسبه مجلات هسته در رشته جامعه شناسی

- ۴-۳-۷. پرسش هفتم: پراستناد ترین مؤلفان پایان نامه های کارشناسی ارشد رشته‌های ۱۲۱
- علمی علوم انسانی چه کسانی هستند؟
- ۴-۳-۸: پرسش هشتم: دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد تا ۱۲۶ چه میزان از تالیفات اعضای هیات علمی رشته خود جهت تالیف پایان نامه‌ها استفاده می‌کنند؟
- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
- ۵-۱. مقدمه ۱۳۲
- ۵-۲. بحث و نتیجه‌گیری ۱۳۲
- ۵-۳. جمع بندی و استنتاج از مرور نوشته‌ها ۱۴۳
- ۵-۴. پیشنهاد های برآمده از پژوهش ۱۴۴
- ۵-۵. پیشنهاد هایی برای پژوهش های آینده ۱۴۶
- فهرست منابع و مآخذ ۱۴۸
- منابع فارسی ۱۴۸
- منابع لاتین ۱۵۲

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان جدول
۵۱	جدول ۳-۱: توزیع فراوانی پایان نامه‌ها طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴ در رشته‌های مختلف علوم
۵۴	جدول ۳-۲: نیم عمر نشریات برای رشته‌ی روانشناسی دانشگاه یزد
۵۶	جدول ۳-۳: تعداد مجلات به همراه تعداد مقالات در هر یک از آنها
۵۷	جدول ۳-۴: تعداد مجلات به همراه تعداد مقالات مرتبط در آنها به ترتیب نزولی
۶۰	جدول ۴-۱: تعداد پایان نامه‌ها و مجموع استنادها برحسب رشته‌های تحصیلی
۶۲	جدول ۴-۲: میانگین تعداد استناد در هر پایان نامه به تفکیک رشته تحصیلی
۶۴	جدول ۴-۳: توزیع فراوانی منابع فارسی مورد استناد در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه
۶۹	جدول ۴-۴: توزیع فراوانی منابع لاتین مورد استناد در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه
۷۳	جدول ۴-۵: وضعیت منابع مورد استناد در پایان نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی به لحاظ تالیفی و ترجمه‌ای بودن (سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴)
۷۶	جدول ۴-۶: جدول وضعیت زبانی منابع مورد استناد در تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد (سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴)
۸۱	جدول ۴-۷: میانگین نیم‌عمر نشریات ادواری مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد (سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴)
۸۶	جدول ۴-۸: میانگین نیم‌عمر کتاب‌های مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علوم انسانی، دانشگاه یزد (سال‌ها، ۱۳۸۹-۱۳۸۴)
۹۲	جدول ۴-۹: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته زبان و ادبیات فارسی
۹۴	جدول ۴-۱۰: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی روانشناسی
۹۶	جدول ۴-۱۱: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته روانشناسی
۹۷	جدول ۴-۱۲: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته علوم سیاسی
۹۹	جدول ۴-۱۳: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته مدیریت صنعتی
۱۰۱	جدول ۴-۱۴: تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته‌ی مدیریت صنعتی

- جدول ۴-۱۵. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی مدیریت بازرگانی ۱۰۳
- جدول ۴-۱۶. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته‌ی مدیریت بازرگانی ۱۰۵
- جدول ۴-۱۷. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی مدیریت اجرایی ۱۰۷
- جدول ۴-۱۸. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته‌ی مدیریت اجرایی ۱۰۹
- جدول ۴-۱۹. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی جغرافیا- برنامه‌ریزی شهری ۱۱۱
- جدول ۴-۲۰. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی جغرافیا- طبیعی ۱۱۳
- جدول ۴-۲۱. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته‌ی جغرافیا- طبیعی ۱۱۵
- جدول ۴-۲۲. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات فارسی رشته‌ی جامعه‌شناسی ۱۱۷
- جدول ۴-۲۳. تعیین ضریب بردفورد برای مجلات لاتین رشته‌ی جامعه‌شناسی ۱۱۹
- جدول ۴-۲۴. : پر استنادترین نویسندگان در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علوم انسانی دانشگاه یزد (سال‌ها ۱۳۸۴-۱۳۸۹) ۱۲۱
- جدول ۴-۲۵: میزان استناد به اعضای هیات علمی دانشگاه یزد در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد (سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹) ۱۲۶

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان نمودار
۸۲	نمودار ۴-۱: میانگین نیم‌عمر نشریات ادواری مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد (سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹)
۸۷	نمودار ۴-۲. میانگین نیم‌عمر کتاب‌های مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علوم انسانی دانشگاه یزد (سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹)

فصل اول

کلیات پژوهش

پایان‌نامه‌های دانشگاهی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از جمله مواد موجود در کتابخانه‌های دانشگاهی است که نقش آن‌ها در کمک به محققان و متخصصان رشته‌های مختلف مشهود است. ویژگی ژرف‌نگری و محدود بودن دامنه کار پایان‌نامه‌ها از لحاظ پژوهش بسیار حائز اهمیت است. نویسنده‌ی پایان‌نامه در کار تحقیق خود برای یافتن سابقه‌ی کار یا شواهد تحقیق، متون و منابعی را بازیابی و مورد استفاده قرار می‌دهد که گاه از چشم دیگران دور می‌ماند. به همین دلیل فهرست منابع مورد استفاده‌ی پایان‌نامه‌ها، منبعی با ارزش برای آگاهی نسبت به متون مربوط به موضوعی کاملاً محدود است. از این‌رو مهم است پایان‌نامه‌ها را از دو دیدگاه مورد بررسی قرار دهیم، یکی به عنوان مدرک مفید پژوهشی و دیگری به مثابه نوعی کتابشناسی تخصصی به اعتبار مآخذ پایانی آن (مظفری‌غربا و فدایی عراقی، ۱۳۸۴، ص ۱۶).

از آنجا که هر فعالیت علمی مستلزم تعمق در آثار دیگران است و رشد و توسعه علم و دانش هنگامی رخ می‌دهد که مجموعه فعالیت‌های محققان یک جامعه جنبه عام پیدا کرده و در اختیار عموم قرار گیرد و از آنجا که ریشه‌های نظری هر پژوهش تازه در سرزمین پژوهش‌های گذشته جان می‌گیرد مراجع مورد استناد در پایان‌نامه‌های علمی نشان دهنده خاستگاه اندیشه‌های مورد استفاده در نوشته‌ها است بنابراین با استفاده از روش تحلیل استنادی که یکی از مهم‌ترین شیوه‌های کتابسنجی است می‌توان یک اندیشه را از طریق روگیری استنادها جهت رسیدن به

نخستین فکر آن‌ها مورد بررسی قرار داد (مکی‌زاده، ۱۳۸۷، ص ۱۲۵). در مطالعات استنادی رابطه میان مدرک استناد دهنده و مدارک مورد استناد به منظور کشف رابطه حاکم بین آن‌ها بررسی می‌شود.

امروزه تحلیل استنادی برای ارزیابی عملکرد و موفقیت پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این رویکرد، اصل این است که استنادها، حتی استنادهای منفی که اثر استنادشونده را رد یا تصحیح می‌کنند، مقیاسی از تأثیر و نفوذ در علم هستند. بنابراین هرچه یک مقاله بیش‌تر مورد استناد قرار بگیرد، به همان نسبت بیش‌تر در جامعه علمی شناخته می‌شود. در حقیقت جامعه علمی مجموعه بزرگی از همکاران هستند که ارزش یک مقاله تهیه‌شده را به وسیله استنادها تشخیص می‌دهند و تصمیمات این مجموعه داوران در مورد درست یا نادرست بودن تصمیماتشان را می‌توان با استفاده از نمایه‌های استنادی بررسی کرد (کامپاناریو، ۲۰۰۳، ص ۷۷).

علاوه بر کاربردهای ذکر شده در مورد روش تحلیل استنادی، دو وجه غالب در استفاده از این روش نمود بارزتری دارند: یکی کشف گرایش نویسندگان مقالات به استفاده از محمل‌های متفاوت اطلاعاتی (کتاب، مقاله، گزارش و ...) و دیگری تشخیص میزان روزآمدی منابعی که نویسندگان در آثار خود مورد استفاده قرار می‌دهند. آنچه که در این دو نگرش مشترک می‌باشد مفهوم استفاده است. به عبارت دیگر، حضور منبعی در فهرست مآخذ یک اثر، استفاده تلقی می‌شود. در حوزه نگارش، استفاده از منابع در نوشته‌ها عینی‌ترین بروز استفاده می‌باشد (حری و نشاط، ۱۳۸۱، ص ۳۱).

پژوهش حاضر، با به کارگیری روش تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۴ سعی دارد تا به بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان و تحلیل رفتارهای استنادی آنها بپردازد.

۱-۲. بیان مسأله

پایان‌نامه‌های دانشگاهی یکی از مهم‌ترین ملاک‌ها برای سنجش تولیدات علمی و توسعه و پیشرفت دانش در جوامع مختلف شناخته می‌شود و از دیدگاه حری (۱۳۷۲) منابع و مأخذ پایان‌نامه‌ها مهم‌ترین منبع برای انتخاب مواد و منابع مورد نیاز برنامه‌های پژوهشی و آموزشی می‌باشد. امروزه با بررسی اطلاعات کتابشناختی و در واقع با بررسی استنادهای انجام شده در پایان‌نامه‌ها می‌توان با فعالیت‌های پیشین در حوزه موضوعی مشخص آگاهی یافت و با تعمق در آثار دیگران و با استفاده از اندیشه‌های پویای آنها به توسعه هر چه بیشتر علم کمک کرد.

همچنین با استفاده از مطالعات استنادی می‌توان مشخص نمود فراوانی پژوهش‌های هر نهاد، کشور، رشته علمی و روند آن چگونه است، پژوهشگران چه زمینه‌های را بر می‌گزینند و چه زمینه‌هایی مورد غفلت واقع می‌شود، چه کسانی و چه نهادهایی و در کجا پژوهش انجام می‌دهند و تا چه حد از این پژوهش‌ها حمایت مالی می‌شود (عطارها، ۱۳۸۸، ص ۳). در واقع مطالعات استنادی علاوه بر آنکه بازتابی از میزان استفاده از مدارک و تأثیر آنها است، معیاری بسیار مهم و اساسی برای سنجش میزان فعالیت و توسعه‌های علمی و نیز عاملی بسیار باارزش در تصمیم‌گیری‌های مربوط

به تولید و اشاعه اطلاعات و یکی از مهمترین معیارها برای مجموعه سازی کتابخانه‌ها به شمار می‌رود.

کتابخانه دانشگاه یزد با گروه‌های مختلف اعضای هیات علمی و دانشجویان روبه‌رو است به همین دلیل بررسی نیازهای اطلاعاتی و تهیه منابع مهم و موثر بر ایساتید و دانشجویان یکی از مهم‌ترین برنامه‌های آموزشی دانشگاه می‌باشد و از طرف دیگر مطالعات اولیه انجام شده در این دانشگاه نشان داد که تا به حال به ارزیابی فعالیت‌های اعضای هیات علمی و بررسی نیازهای اطلاعاتی رشته‌های علوم انسانی این دانشگاه پرداخته نشده، بنابراین در این پژوهش سعی بر آن است که میزان استفاده از منابع و نوع آن‌ها در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مشخص شود و تعیین شود که دانشجویان تا چه میزان از منابع معتبر فارسی و لاتین استفاده می‌کنند. همچنین تعیین شود که تا چه میزان دانشجویان از تالیفات اعضای هیات علمی جهت تدوین پایان‌نامه استفاده می‌کنند تا هم به ارزیابی کار اعضای هیات علمی پرداخت و هم رفتار استنادی دانشجویان را مورد بررسی قرار داد.

۱-۳. اهمیت و ضرورت پژوهش

استنادها به رد پاهای ثابتی شبیه هستند که مسیر اکتشافها و تفکرات علمی را نمایان می‌کنند. هیچ مقاله علمی بدون استناد به دانش پیشین خود به تنهایی روی پا نمی‌ایستد. این امر در طول تاریخ همواره دیده می‌شود. دانشمندان با قدم نهادن و تکیه بر سکوی دانش پیشینیان، پلکان دانش بشری را بنا نهاده و به صعود خود ادامه می‌دهند. طبیعت این حرکت با دقت نظر و تحلیل پانویس‌ها و

استنادها قابل مشاهده است (محمدی و دادگر، ۱۳۸۶، ص ۱۰). بررسی استنادها با استفاده از روش‌های کتابسنجی و مطالعات کمی انجام می‌شود. استفاده از مطالعات کتابسنجی در بررسی منابع اهمیت بسزایی در صرفه‌جویی بودجه‌ی کتابخانه دارد، چرا که با استفاده از این مطالعات می‌توان تنها منابع هسته را برای کتابخانه تهیه نمود و در عین حال، با تهیه تعداد مجلات کمتر، فضای فیزیکی کمتری از کتابخانه اشغال می‌شود. استفاده‌کنندگان نیز با شناخت نویسندگان کلیدی حوزه‌های علمی خویش می‌توانند مطالعات خود را هدفمندتر دنبال کنند و فارغ از مطالعه مطالب حاشیه‌ای و نامربوط، با صرف وقت، انرژی و هزینه‌ی کمتر، به مطالب ارزشمندتر در حوزه‌های علمی دست یابند. همچنین با استفاده از روش‌های کمی می‌توان به ارزیابی تحقیقات علمی پرداخت.

علاوه بر آن، تحلیل استنادی به شناسایی الگوهای رفتار جامعه مورد پژوهش و همچنین الگوهای مورد استفاده پیشکسوتان کمک می‌کند و با بررسی روش تحقیق آنان می‌توانیم به میزان سندیت و اعتبار کارهای آن‌ها پی ببریم و دیدگاه‌های جدیدی برگرفته از ادعای تثبیت شده گذشتگان را برای آیندگان فراهم سازیم (گارفیلد، ۱۹۸۳، ص ۱۳۱).

با استفاده از یافته‌های این پژوهش می‌توان مهم‌ترین منابع اطلاعاتی را جهت مجموعه‌سازی هرچه بهتر کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه یزد و دانشکده‌های وابسته انتخاب نمود و همچنین از طریق این پژوهش می‌توان به ارزیابی پژوهش‌های اعضای

هیأت علمی و مشخص نمودن افرادی پرداخت که بیشترین تأثیر را در تدوین پایان-
نامه‌های دانشجویان داشته‌اند.

۴-۱. اهداف پژوهش

۴-۱-۲. هدف کلی

هدف اصلی این پژوهش، تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد
رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ می‌باشد.

۴-۲-۲. هدف‌های جزئی

اهداف جزئی پژوهش حاضر به قرار زیر می‌باشد:

۱- تعیین شکل فیزیکی منابع مورد استفاده در رشته‌های

مختلف؛

۲- تعیین میانگین استناد در هر یک از پایان‌نامه‌ها؛

۳- شناسایی مجلات هسته در هر یک از رشته‌ها؛

۴- تعیین میزان منابع تالیفی و ترجمه‌ای؛

۵- تعیین زبان منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها

۶- تعیین نیم‌عمر کتاب‌ها و مقالات فارسی و لاتین مورد استفاده

در پایان‌نامه‌ها؛

۷- شناسایی نویسندگان اصلی در رشته‌های مختلف؛

۸- تعیین میزان استفاده دانشجویان از تألیفات اعضای هیات

علمی خود

۱-۵. پرسش‌های پژوهش

جهت رسیدن به اهداف پژوهش، پرسش‌هایی که پژوهش حاضر در پی

پاسخگویی به آن می‌باشد عبارتند از:

۱- میانگین تعداد استناد در هریک از پایان‌نامه‌ها به تفکیک رشته تحصیلی

چقدر است؟

۲- توزیع فراوانی انواع منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد

رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد چگونه است؟

۳- چه تعداد از منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها تألیف و چه تعداد از منابع

ترجمه شده می‌باشد؟

۴- پراکندگی زبانی منابع مورد استناد در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته-

های علوم انسانی دانشگاه یزد کدام است؟

۵- نیم‌عمر کتاب‌ها و نشریات مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد

علوم انسانی دانشگاه یزد چقدر است؟

۶- مجلات هسته در هر یک از رشته‌های علوم انسانی دانشگاه یزد کدامند؟

۷- . پراستنادترین مؤلفان پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علمی علوم

انسانی چه کسانی هستند؟